

Sidste Nyt fra Albanien, Kosóva og Makedonien

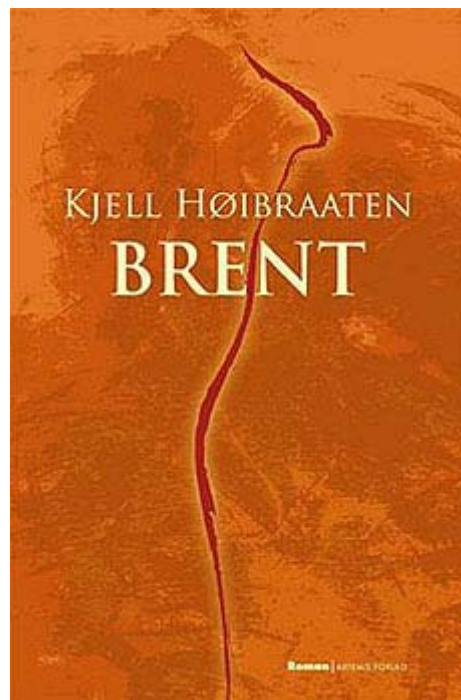
The Latest News from Albania, Kosóva and Macedonia

298 - 8' årgang - 07.04.2006

Version 1.5 • Nr. 299 ventes (først) at udkomme: 21.04.2004 • [PDF for printing](#) • [Info om »Sidste Nyt«](#)

Udgiver: **Bjørn Andersen**

Publisher: **Bjoern Andersen**

Norsk roman om efterkrigsårene i Albanien

The framework of *The Latest News from Albania, Kosóva and Macedonia* is in Danish - nevertheless, the news are mostly in English. You may send information, comments and questions to: [»The Latest News«](#) [please click].

Seneste 4 udgaver af »Sidste Nyt fra Albanien, Kosóva og Makedonien«:

[Sidste Nyt #297](#)

[Sidste Nyt #296](#)

[Sidste Nyt #295](#)

[Sidste Nyt #294](#)

Udgaver siden seneste »Albansk Almanak«:

<http://bjoerna.dk/nyt-oversigt.htm>

UGEOVERSIGT (resumé)

Dette nr. består af forskellige diskussionsindlæg om Albanien og Kosóva.

I sidste nr. optryktes fredsforskeren Dr Jan Øberg's betragtninger om forholdene i Kosóva med en kommentar. Jan Øberg er stærkt kritisk ift dén måde det internationale samfund håndterer forholdene i Kosovo / Kosóva.

I dette nr. bringer vi Jan Øberg's replik.

Xhemil Zeqiri har skrevet til Folketinget om Kosóva's fremtid. Brevet optrykkes til orientering med en kommentar.

Norske Kjell Høibraaten har skrevet en roman om Albanien. Han bør roses for sit forsøg på at interessere skandinaviske læsere for Albanien og albanerne. Men måske er forsøget ikke faldet så godt ud? I dette nr. bringes en kommentar til bogen - og Kjell Høibraaten's replik. Høibraaten opfordrer mig til at tænke over hans bemærkninger - og dét vil jeg gøre hen over Påsken.

[Diskussion med Jan Øberg om Kosova](#)

[Åbent brev fra Xhemil Zeqiri med en kommentar](#)

[Omtale af Kjell Høibraaten's roman: »Brent«](#)

[E-mails fra BA og Kjell Høibratten](#)

»Sidste Nyt« er tilbage om 14 dage.

BA, 06.04.2006

Udviklingen i Kosóva / Kosovo. E-mails fra BA og Jan Øberg

[31.03.2006]

Kære Jan Ø.

Hvis du ser på: <http://bjoerna.net/sidste-nyt/297.htm#Kosóva>, vil du se at jeg har optrykt én af dine seneste kommentarer vedr. Kosóva og kommenteret den.

Jeg har – i sådanne tilfælde - dén praksis efterfølgende at give mulighed for at replicere af dén indlysende grund, at jeg kan have misforstået noget.

Har du lyst til at replicere eller korrigere er du derfor meget velkommen.

Der var noget jeg ikke skrev i # 297, nemlig at formen for din kommentar gør den alt for let at afvise for Kosóva Albanerne og for flere andre.

Der er meget alvorlige problemer i Kosóva, og den albanske side er ikke energisk nok mht at give det serbiske mindretal tålelige vilkår (og derfor er der begribeligvis ikke mange af de flygtede, der vil vende tilbage).

Om Çeku kan bidrage til en positiv løsning kan man diskutere. Du har din opfattelse, jeg har min. Hvem der har ret, må udviklingen vise – det kan man ikke afgøre på forhånd.

Måske synes du ikke selv at din kommentar er "pro-serbisk". Måske var det heller ikke intentionen. Men de fleste albanere vil mene, at din form viser at du er forudindtaget og er pro-serbisk – alle dine 'insinuationer' er vendt mod albanerne (og danskerne), ingen mod serberne. Din albansk-negative holdning fremgår, vil de sige, af hvad der står i din kommentar, men også af hvad der ikke står, nemlig at serberne har begået mange overgreb fra 1912 og frem, dels under kong Alexandar, dels under Rankovic, dels under Milosevic.

(Albanerne har, til gengæld, meget svært ved at indrømme at de begik overgreb mod serberne fra 1974 og frem til ca. 1989 og fra 1999 og frem).

Når jeg nævner det her, er det fordi jeg anerkender de mange gode ting du har gjort i relation til Balkan, og som jeg synes man skal være taknemmelig for.

For mig at se bør man hverken være pro-serbisk eller pro-albansk, når man er skandinav. Man bør indtage et afbalanceret og fremadrettet standpunkt.

De bedste hilsener, Bjørn Andersen

[Et foreløbigt svar blev modtaget 03.04.2006, et mere udbygget svar (som følger nedenfor) 05.04.2006]

Kære Bjørn

Tak for din kommentar - og for den urbane tone i din kritik. Jeg er for nærværende temmelig overbebyrdet med opgaver - Balkan er bare en brøkdel af hvad TFF og jeg selv

arbejder med.

Jeg er for længe siden holdt op med at interessere mig for om andre anser mig for købt og betalt af Beograd, cetnik eller anti-amerikansk. I årenes løb har jeg fulgt og skrevet om det tidligere Jugoslavien ud fra hovedsageligt et konfliktanalytisk perspektiv. Jeg har lært at "pro-serbisk" har samme funktion som når folk siger anti-amerikan eller anti-semit: så er saglig diskussion umulig. Jeg er såmænd kommet til den konklusion vedr den generaliserede internationale mediadækning og politiske debat at man ikke KAN vise respekt for kompleksiteten og for alle minoriteter i det tidligere Jugoslavien uden at blive beskyldt for at være pro-serbisk og at det per definition er noget negativt. Jeg har ikke en eneste gang set nogen anden ekspert, kommentator eller journalist blive beskyldt for at være pro-kroatisk, pro-muslimsk/bosniakisk eller pro-albansk. Alene dét forholdt turde være en indikator på at der er noget skummelt ved de sidste 15 års mediedækning og deraf følgende politik.

Mit egentlige ærinde er at påpege - igen og igen - at det internationale samfund er en part i denne konflikt og altid har været det. At man under dække af fredsarbejde på Balkan har begået bevidste uretfærdigheder, fordi man har været totalt principløs og haft sine egne interesser. Jeg har det fra højtstående amerikanere på stedet, der allerede i de tidligere 1990-ere belærte mig om at de ALDRIG ville behandle serbere og serbiske minoriteter efter samme principper som de andre folkeslag.

Den totale tavshed i medierne er signifikant. 400 journalister i Norden fik min tekst om Çeku, men mig bekendt har ikke én anvendt den. Og derfor blir jeg sammen med mine kolleger trygt og roligt ved. Det er den eneste hæderlige position for en intellektuel. Om TFF og jeg selv så tager fejl i historiens lys - ja, det må andre dømme om. Hidtil har vore forudsigelse om både Balkan og Irak dog ramt nogenlunde i plet.

Vi kan gerne være uenige i om Çeku er den rette mand. Jeg kan tænke mig at dem der mener at han er, synes at kun en hård negl som han kan gennemføre en menneskeretspolitik og en ordentlig minoritetspolitik uden at blive smidt på porten af sine egne. Han har så at sige sine credentials i orden.

Men dette strider for mig imod det - vigtigere - princip at formodede krigsforbrydere i det mindste skal kunne anholdes og forhøres for at afgøre om der skal oprettes en anklage mod dem. Det har Jessen-Petersen nu aktivt forhindret. Dermed forhindrer han potentielle ("potentielle" i gåseøjne fordi vi ikke kender Çekus eventuelle skyld) serbiske ofres ret til at få anerkendelse for sine lidelser. Det ligger i tråd med en de sidste 15 år - ganske vist - at de serbiske minoriteter ikke har bare skyggen af den bevågenhed de andre minoriteter har fra det "international samfund." Men det blir ikke rigtigere af den grund.

Jeg har arbejdet med Jugoslavien i 32 år. For mig at se ville jeg selv være en politisk korrekt og fej forsker hvis jeg af angst for andres påstand om at være pro-serbisk skulle holde op med at påpege disse for mig åbenbare urimligheder. Og derfor handler sagen ikke i første række om hvorvidt Jessen-Petersen de jure kan gøre hvad han gør - hele UNMIK/NATO/OSCE etc-missionen er oprettet på basis af en ulovlig krig og man har sat sig på baser, huse, ejendomme osv som man ikke har nogen ret til i hele provinsen. Og aldrig betalt kompensation til nogen.

Det handler derimod om hvorvidt det han gør er menneskeligt OK og klogt. At Haradinaj også har fået lov til at vende tilbage til Kosovo og deltage i politik burde være omtrent lige så principielt uacceptabelt som hvis Milosevic eller Seselj havde fået en lignende gunstig behandling.

Det er slet og ret uacceptabelt og grundlæggende diskriminerende. Anklagede krigsforbrydere skal ikke behandles forskelligt alt efter hvilken etnicitet de har.

Den udvikling der er i gang nu i henseende til Kosovo har INTET med mægling eller konfliktløsning at gøre. Den er en måde at presse en løsning igennem, der "passer" til fortidens misforståede konflikthåndtering og de grufulde NATO-bombninger, der for altid gjorde en egentlig mægling og forhandlingsløsning umulig. Hvis medier dækkede det anderledes idag og hvis det såkaldt internationale samfund (en håndfuld vestlige politikere) skulle håndtere Kosovo-spørgsmålet retfærdigt ville de skabe en anden proces end den der kører nu i Kosovo og med Arthisaari som "mægler" - men så ville de også implicit erkende sine egne fejl og krigsforbrydelser i 1990-erne. Og som du véd så begår vestlige politikere per definition ikke hverken fejl eller forbrydelser. Som jeg har skrevet flere gange: kosovo-albanerne har al ret til at kæmpe for en selvstændig stat. Bombningerne og hele vestens anti-jugoslaviske og anti-serbiske politik har givet dem al mulig grund til at tro at det var det Vesten ville. Men det betyder altså ikke at vi står over for en lykkelig eller holdbar løsning. Jeg selv forudser mere konflikt og måske omfattende vold i området også når Kosovo blir det selvstændige Kosova.

Nok om det - jeg håber jeg med mit svar har vist dig og dit arbejde tilsvarende respekt. Og det er for mig helt fint at vi ikke er enige. Jeg tror vi begge har rene motiver - og det kan man ikke sige om så forfærdeligt mange andre i debatten eller i det internationale samfunds ledende kredse.

Mvh

Jan

Åbent brev fra Xhemil Zeqiri

København 6.4.2006

Åbent brev til Folketingets partier og regeringen

Kosovas fremtid må afklares nu

Jeg tillader mig at henlede jeres opmærksomhed på de forhandlinger der i øjeblikket foregår i Wien om Kosovos fremtid. Der er endnu ikke sket et afgørende gennembrud, men på baggrund af de oplysninger der er sluppet ud fra møderne, tyder alt på at man endnu engang er ved at træffe beslutninger om Kosovos fremtid uden at høre befolkningen.

Siden krigene på Balkan og den tragiske opsplitning af Jugoslavien, er Kosova blevet en glemt del af Europa. I årevis er en løsning på Kosovos problemer blevet udsat til en stadig mere usikker fremtid.

Med stemplet "etniske modsætninger" som påskud har stormagterne igen og igen frataget Kosovos befolkning retten til at afgøre sin egen fremtid. En ret som var sikret af Jugoslaviens tidligere forfatning og som burde være garanteret af internationale konventioner.

Kosovas skæbne har i høj grad været bestemt af den kendsgerning at den helt overvældende del af befolkningen var albanere. I det tidligere Jugoslavien var albanerne den tredjestørste befolkningsgruppe, men havde alligevel færre rettigheder end Jugoslaviens øvrige folk.

I dag er der ingen udenlandske TV-stationer der rapporterer fra Kosova og der er ingen udenlandske journalister, der forsøger at trænge ned under overfladen og beskrive afmagten og vreden. Den bliver, fra tid til anden, så stor at den trænger igennem til overfladen.

Der er stemmeret i Kosova. Det var der i øvrigt også i det tidligere Jugoslavien. Men når arbejdsløsheden er over 60 pct. Når mere end 15 pct. lever i dyb fattigdom og fattigdom og afsavn præger livet for mere end halvdelen af befolkningen, så er det selve kampen for overlevelse, som præger dagliglivet. UNMIKs administration af Kosova har sat hele samfundet i stå. Kosova eksporterede i 2004 varer til en værdi af 45.1 millioner Euro, men importerede 25 gange mere. Der investeres og bygges ikke, når man ser bort fra den store amerikanske militærbase i området. Den eneste vækst i Kosova er den voksende fattigdom og den stigende arbejdsløshed.

UNMIK har administreret Kosova nu i snart 7 år. Det startede som en midlertidig ordning, men opfattes idag af flere og flere indbyggere i Kosova som en besættelse og en spændetrøje om hele samfundet, som er fastlåst af en administration uden hverken vilje til handling eller visioner for samfundets udvikling. UNMIKs administration er i bund og grund udemokratisk fordi befolkningen er forhindret reelt ret til at bestemme over dets egen skæbne. UNMIK er blevet et redskab til at sikre at folkets ønske om frihed ikke realiseres, men netop forbliver et ønske.

I forhandlingerne focuserer stormagterne på at der skal etableres såkaldte standarder på en lang række områder i Kosova, herunder demokrati og menneskerettigheder. Men ansvaret for etablering af en demokratisk udvikling ligger idag entydigt hos UNMIK, simpelthen fordi befolkningen i Kosova ikke bestemmer over naturrigdommene og de folkevalgte politikere ikke engang har bemyndigelse til at oprette en busstation. Der er således opstået den absurde situation at UNMIK fokuserer på spørgsmålet om udviklingen af såkaldte demokratiske standarder, mens befolkningens store flertal mangler frihed, arbejde og reelt demokrati.

De stadigt mere skærpede sociale konflikter og problemer har også skabt det værste tænkelige klima for forholdet mellem de etniske grupper. En helt afgørende forudsætning for at læge sårene for de mange blodige år er at hele området løftes ud af fattigdommen. UNMIKs manglende evne til at skabe en sådan udvikling har reelt fastlåst konflikten mellem albanere og serbere og fastholdt grundlaget for den etniske opdeling af samfundet i modstrid med de fine erklæringer fra de mange konferencer, der gennem årene har været holdt om Kosova.

Men der er faktisk strømmet en ikke ubetydelig pengemængde til Kosova. 2.5 milliard euro på mindre end 7 år. I et samfund hvor stadig større dele af økonomien kontrolleres af organiserede kriminelle bander og også de udenlandske økonomiske donationer alt for ofte gået i nogle få griske personers lommer, men kun sjældent kommet befolkningen til gode. Mens UNMIK har haft ansvaret i Kosova er det politiske liv blevet stadigt mere bureaukratisk og korrupt. Det hænger naturligvis nært sammen med manglen på reel indflydelse og voksende fattigdom i samfundet. Det er ikke alene noget der rammer albanerne. Også de almindelige serbere betaler en høj pris. Ingen får gavn af de mange milliarder der sprøjtes ind i Kosova. Pengene forsvinder som varm luft og bruges til dyre konferencer og høje lønninger til alle de udlændinge der er blevet de nye herskere i

Kosova og til at holde liv i den politiske korrupsion, som er en uundgåelig konsekvens af det manglende demokrati i det politiske liv.

Hvad der foregår i Kosova må ses i en historisk sammenhæng, ellers forstår man ikke hvordan man skal finde grundlaget for en varig løsning. Det er naturligvis ikke en simpel proces, men afsættet må baseres på nogle helt grundlæggende principper og international ret.

Albanerne har aldrig anderkendt grænserne på Balkan. Der er mange der påstår noget andet, blandt andet den tidligere danske chef for UNMIK Hans Hækkerup.

Men det er udokumenterede påstande. Den albanske stat blev dannet på baggrund af en grænsedragning som betød at langt over halvdelen af albanerne og de albanskbeboede landområder stadig den dag i dag ligger udenfor Albanien. Det er en uhørt diskriminering, uden sidestykke i nyere europæisk historie. Albanien's grænser blev påtvunget uden at befolkningen havde nogen mulighed for at udtrykke sin mening. Det skete første gang på stormagternes konference i London i 1912-13.

Uretfærdigheden fortsatte efter 2. verdenskrig hvor albanernes nationale spørgsmål forblev uløst, idet hovedparten af albanerne boede på sammenhængende territorier i nabolandene til den unge albanske stat. Da Jugoslavien blev opløst gennemførte alle de etniske grupper deres egne folkeafstemninger, som grundlag for oprettelse af de nye stater, som efterfølgende blev anderkendt af det internationale samfund. Også i Kosova blev der afholdt en sådan folkeafstemning. Men på trods af et næsten enstemmigt resultat, var der ingen der anderkendte Kosovos ret til løsrivelse. Hvad man gjort dengang, kunne man måske have undgået den brutale etniske udrensning af albanerne og den efterfølgende blodige konflikt. Men stormagterne var mere opsatte på at sikre deres egen indflydelse på Balkan end at sikre retfærdighed.

Situationen i Kosova er så dårlig at der hurtigst muligt må komme en afklaring af dets fremtidige status. Grundlæggende set er der ikke så mange muligheder, hvis man erkender at Kosovos fremtid ikke kan forblive uafklaret. Temaet for en folkeafstemning kunne f.eks. være om hvorvidt Kosovos indbyggere ønsker at forblive under Serbien, eller ønsker en sammenlægning med Albanien. Dette kernespørgsmål må ikke igen blive afgjort af stormagterne bag lukkede døre. Beslutningen må træffes af de mennesker der fødes, lever og dør i Kosova. Det helt afgørende er at befolkningen må tage stilling til sin egen fremtid. Kosovos fremtid må afgøres af befolkningen gennem en folkeafstemning.

Med venlig hilsen

Xhemil Zeqiri

Ørholmgade 9 st th
2200 København N

En kommentar

Kære Xhemil

Jeg har stor sympati for at man skaber en ordening, hvor man tager hensyn til at flertallet i

Kosóva er albanere.

Men jeg er dybt skuffet over at det albanske flertal ikke har vist større vilje til at give plads til Kosovo serberne og til at integrere dem, tværtimod har albanerne skabt en meget utryg situation for Kosovo serberne (de triste begivenheder i marts 2004 demonstrerede det med stor tydelighed).

(Tilsvarende kan man bebrejde serberne i Kosovo at de ikke har vist større vilje til at blive integreret, og man kan bebrejde Serbien at man ikke har været mere konstruktive i denne henseende).

Idéen om at fusionere Kosóva med Albanien synes jeg - som jeg tidligere har skrevet til dig - er en meget dårlig idé [se note].

Det vil være en langt bedre idé at arbejde for at alle Balkan-landene optages i EU, dvs Albanien, Kosóva, Makedonien, Serbien, Montenegro.

I EU spiller det nationale og grænserne naturligvis en rolle, men det er langt vigtigere at ALLE lande og befolkninger kommer til at samarbejde om de økonomiske og sociale mål.

Optagelse i EU vil desuden give bedre muligheder end i dag for kulturelt samvirke hen over de nationale grænser.

Forudsætningen for en optagelse i EU er imidlertid - med hensyn til Kosóva - at albanerne løfter deres ansvar i langt større grad end de gør nu.

»Tingene« begynder ikke med UNMIK osv., de begynder med dén måde Kosóva-albanerne driver politik på, og som de opfører sig på i det daglige over for hinanden og Kosovo serberne.

Det er rigtigt - og meget trist - at økonomien er forvredet, at arbejdsløsheden er høj, at kriminaliteten er stor. Men det er en meget dårlig undskyldning at sige at ulykkerne skyldes UNMIK osv.

Kosóva kunne være kommet meget længere mht økonomien, hvis albanerne havde grebet chancen til at skabe et nyt og fremadrettet samfund med de ressourcer der er. Så ville man også kunne anvende de mange penge, der kommer udefra, på en langt mere konstruktiv måde.

Som tingene er nu har albanerne forspildt en enestående historisk chance for at skabe et nyt samfund, og det er på tide at de løfter deres ansvar og rent ud sagt skifter spor.

Venlige hilsener, Bjørn

Note: Forholdene og udfordringerne i Kosóva og Albanien er meget forskellige. Forener man de to »områder« i ét, vil det ikke udtynde og mindske de sociale, økonomiske og politiske problemer, men - med stor sandsynlighed - bevirke at de kombineres og forstærkes, og at ansvaret for at løse problemerne forflygtiges. Sandsynligheden for at der kan udvikles en politisk stabilitet ad dén vej er ikke stor, det er mere sandsynligt at vanskelighederne forstærkes.

Mange politikere på Balkan og i det internationale samfund vil ikke acceptere at grænserne på Balkan ændrer sig. Ændrer grænserne sig, frygter man at der kan blive nye

problemer mht Bosnien-Hercegovina og Makedonien. Begge steder er man i færd med at udvikle et vanskeligt samarbejde mellem de forskellige etniske grupper og politiske kræfter.

Formentlig er der heller ikke så mange Kosóva albanere der ønsker at blive fusioneret med Albanien. For nogle år siden kunne professor Rexhep Qosja konstatere at hans stemmetal var meget beskedent; Qosja var dén Kosóva albanske politiker der mest tydeligt talte for en forening af alle albanske områder i én nation.

Alt i alt er der større perspektiv i at gå ad EU-vejen.

Se i øvrigt:

[Kosóva's / Kosovo's statsretlige status](#)

[Constitutional Framework for Provisional Self-Government](#)

[UNMIK-FRY Common Document 5.11.2001](#)

[Hvor uafhængig skal Kosóva være? Hvornår? Kai Eide's rapport](#) [Oktober 2005]

[Forhandlinger om Kosóva's fremtid skal påbegyndes nu](#) [Oktober 2005]

[Kommentar til Søren Espersen's betragtninger](#) [Marts 2006]

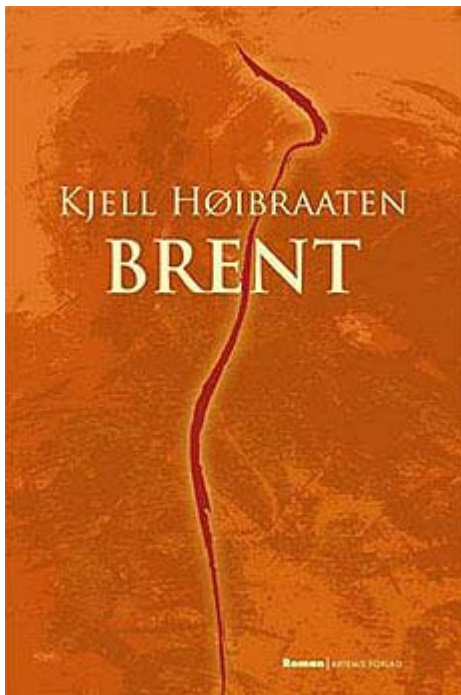
bjoerna.dk [Kultursociolog Bjørn Andersen](mailto:post@bjoerna.dk) post@bjoerna.dk

Kjell Høibraaten: »*Brent*«

Version 1.2 - 05.04.2006

Nordmanden Kjell Høibraaten har skrevet en roman om Albanien, *Brent* hedder den. Det er én af de mærkværdigste bøger jeg har læst længe. Den er god, men mest dårlig. Den er sine steder spændende - men er på afgørende punkter *frygteligt* banal.

Scener ... og masser af namedropping

Høibraaten fortæller albanernes komplekse nyere historie gennem en lang række scener. Nogle er godt set - og står så de næsten er til at filme - nogle er *vildt* overdramatiserede, selv når man tager 1990'ernes spektakulære hændelser i betragtning, og nogle er meget patetiske.

De fleste af personerne er fiktive, men nogle er *name-dropped* fra virkelighedens verden; deres rolle er at være »kulisse« og kolorit, at give »garanti« for lødigheden - som når én af Adem Jashari's håndgangne mænd er med til at forberede en redningsaktion ind i Kosóva. Bogen slutter akkurat før guerillakrigen i Kosóva tager fart i 1998, Jashari selv blev dræbt af serbiske styrker 5.3.1998.

Et par klip af handlingen

En albansk skolelærer bliver myrdet af serbere i Kosóva engang for længe siden, men hans søn overlever og dukker op på »rette tid og sted« mange år senere.

En »familie« af forviste bliver skubbet sammen i en landsby - og bliver ved at holde sammen efter Hoxha-styrets sammenbrud og deres egen løsladelse. Den ældste af dem bliver engageret i et italiensk-albansk handelssamarbejde, der på overfladen er reelt, men som nedenunder er dybt kriminelt. Når vor ven går med til de grimme ting, er det selv sagt for at afsløre dem på én eller anden mærkelig måde, for blot at gå til det italienske eller det albanske politi ville ikke føre til noget godt.

En albansktalende serber bliver sendt afsted for at likvidere en - uendeligt god - albansk pige, der ligger inde med farlig viden (og *mange* kontanter), men falder for en caféværtinde i de albanske bjerge, dræber et par indbrudstve og overtager deres bil - og opgiver sit morderiske ærinde af erotiske grunde.

En serbisk sikkerhedsofficer rykker ind i Albanien med en bande *kommando'er* og vender tilbage til Kosovo, næsten nedkæmpet og med en helt forkert fange. Ifølge bogen skulle der være et tæt samarbejde mellem Milosevic, serbiske sikkerhedsfolk og italienske gangstere.

Høibraaten kender albanerne

Bogens styrke er at forfatteren har en omfattende viden om albansk historie og albanske traditioner, især i det nordlige grænseland. Han véd hvad der er sket, og hvem der er hvem. Han holder *meget* af albanerne og deres lille stat - og har stor sympati for Kosóva albanernes kamp mod de serbiske undertrykkere frem til 1999, især den *væbnede* kamp, ikke Rugóva-kredsens opbygning af et parallel-samfund, der foregik på Gandhi-agtige principper.

Man mærker at han har boet i Albanien, har været godt omkring og kender albanere i forskellige positioner og med forskellig baggrund. Der er lange passager hvor beskrivelsen af landsby-, gade- og samfundslivet er troværdig, især når det gælder de hektiske dage i 1997 hvor samfundet brød sammen, og der indtrådte veritabelt kaos.

Men bogen er rent dilettant

Det er også en stor styrke at Høibraaten kan skrue en historie sammen, og at han har litterært gå-på-mod, men bogen kunne være blevet meget bedre, hvis han havde været mere energisk med at kontrollere sit talent og sin fortællelyst. Der er gået dilettant i bogen. Ikke fordi der er noget galt i det, men seriøs litteratur er der langt fra tale om, selv om både forlag og forfatter påstår det og sælger bogen som sådan:

Brent er en spenningsroman, men samtidig går den dybt i menneskesinnet og kulturen i en af Europas minst kjente og eldste kulturer.

Fortælleteknikken er fra 1800-tallet

Høibratten ser forskellige personer indefra og kender deres inderste tanker, der ofte er temmelig banale. Kort efter bevæger han sig ind i »modparten«'s krop og gør det samme. Han bevæger sig ind og ud af så mange forskellige personer at det er for meget af det gode og meget lidt tillidvækkende, for der er ingen - der i virkelighedens verden - har en sådan indsigt og et sådant overblik. Det ville have været bedre, hvis der havde været en mere »jordnær«, evt. tilbageholdende fortæller, med de ulemper der følger af dét.

Ikke nok med det; der er også for mange sammentræf (akkurat som man brugte det i 1800-tallet); der er for mange »konstruktioner«; der er også en dårlig vittighed - om den russiske komponist Kalashnikov - der bliver hevet frem mindst tre gange; og der er alt for mange skæve sætninger af typen:

Uvitende om reservestyrkene glir en mørkelagt bil ut mot hovedveien. På vej til byen Gjakova, to kilometer fra landsbyen. På vei til Mimoza. På vei til ...

De tre sidste *sigende* punktummer er forfatterens. Reservestyrkerne der nævnes er to raske drenge, der egentlig skulle været blevet tilbage for ikke at gå i vejen, men se hvad der sker ...

Persontegningen holder ikke

Heltene er helte. Skurkene skurke. Kun ganske få er begge dele eller blot gammeldags sammensatte. Man lades generelt ikke i tvivl om, hvem der er hvad, for der er mange signaler. Gode mennesker ryger fx ikke dårlig tobak, men det gør de der er på den forkerte side, som et par serbiske vagter på grænsen til Kosóva.

Kærlighed, erotik og hårdhændet sex

Kærlighed, erotik - og undertiden hårdhændet sex - får god plads i bogen. Nogle af de erotiske passager er smukke, men de fleste af dem er for konstruerede eller for »romantiske« - eller begge dele.

Eda, en ung smuk albansk pige lader sig forføre af en køn italiensk soldat under krigen, men hendes kærlighed knuses, da soldaten bliver dræbt af tyske soldater. Hun sværger en voldsom hævn, bliver guerilla og senere kommunist. Efter krigen gifter hun sig - uden den ringeste kærlighed - med en partikammerat - mens hun stadig drømmer om sin døde italiener. Den triste albanske erstatning skubbes frem af hende og stiger i graderne under Hoxha-styret, men hun hverken har eller får særlig meget respekt for ham - og udleverer ham til sidst til *Sigurimi*, sikkerhedspolitiet. Eda mistænker ham for at høre til kredsen af albanske »kinesere«, der blev »udrenset« på dén tid. Lederne blev henrettet - ægteemanden slap med at komme i hårdt fængsel gennem mange år, og datteren - der var kæreste med en »kinesersøn« - røg lige så længe i forvisning for dér at blomstre op som den reneste og pureste kliché.

Dén sympati man måske i begyndelsen kunne have for Eda forsvinder efterhånden som hun males sortere og sortere og mere og mere forskruet. Til sidst kammer beskrivelsen helt over. Forklaringen på hendes stikkeri og senere besynderligheder er, skal man tro bogen, at hun opfatter virkeligheden helt anderledes end den er. På dén måde er hun måske et billede på »systemet« som det var dén gang, en grim kombination af machiavellisme, fortrængning og paranoia? Som psykologi er det ikke overbevisende.

»Skatteøen«

Noget af det værste i historien, noget af det mest utrolige, er da heltinden, Eda's uendeligt gode datter, får en dobbeltlåst kuffert, siden også en sammensvejet jernkasse, som arvegods efter sin gamle ven. Han var i hendes fars sted i de slemme år under

forvísningen, desuden hendes hemmelige kæreste og nu til sidst hendes selvopofrende, men myrdede, velynder. (Der er flere eksempler på at nogle af de ældre personer er mærkværdigt glade for de yngre eller yngste):

To uker senere sitter en stille nonne, Maria fra Mor Theresa, med sitt italienske pass på vei igjennom Makedonia til Gjakova i Kosova. Hun er utnevnt til leder for Mor Thereas arbeid i byen der 25 prosent av befolkningen er katolikker, som henne. Hun kjenner på den litt uvanlig store magen. Hun har mer enn en misjon [å] utføre. Og ikke minst, hun drømmer om igjen, igjen å finne sin Gjoni.

Kufferten og kassen viser sig at være fylt med breve og dokumenter. Der er historier, forklaringer og kærlighetserklæringer, der er masser af penge af den ene og den anden slags, - nutidigt overskud, guldmønter fra krigens tid - foruden værdipapirer der har ynglet, og juveler der aldrig er blevet hentet.

Skulle dette ikke være nok, arver hun et hus i Vlora og flere hundrede millioner dollars. Egentlig penge som italienske gangstere havde overdraget til hendes aldrende ven for at han skulle investere dem i VEFA, ét af de mange pyramideforetagender der skød op hen over midten af 1990'erne - og som kort efter faldt sammen. Hun må ikke bruge pengene til hvad som helst, står der, kun til gode formål - som om der var nogen der kunne tvivle på at det var dét hun spontant ville gøre?

Hvorfor brød systemet sammen?

Det siges flere steder i bogen at pyramideforetagenderne nødvendigvis *måtte* knække, hvad der er ganske rigtigt, men historien om de mange millioner er en pudsig spejling af de mange naive albanske drømme om at man - mirakuløst - kunne blive millionær, hvis man investerede alt hvad man ejede og havde. Lige så urealistisk og lige så forskruet, bare på en lidt anden måde, er historien om den store arv. Vi er her tættere på »Skatteøen« end på aktuelt vedkommende litteratur. Den eneste undskyldning for albanernes naivitet var at den var en følge af dén særprægede virkelighedsopfattelse Hoxha-styret havde doceret gennem mange år; en tilsvarende undskyldning har Høibraaten ikke.

Skønt der gives mange »forklaringer« undervejs - ofte endda meget direkte - er der ikke meget der bidrager til en forklaring på historiens gang. Hvorfor accepterede albanerne Hoxha-styret? Hvorfor brød styret sammen efter 40-45 år? Det er ikke til at vide ud fra bogen, og der bliver hverken sagt, *vist* eller antydnet at der nok var både indre og ydre grunde. Sammenbruddet fremstår som mystik, mirakel eller noget andet uforklarligt.

Til gengæld oplever læseren at sammenbruddet af de stramme strukturer fører en slags flodbølge med sig. Mange ville ud af landet på overfyldte færger, nogle slog sig på bandevirkesomhed og røvede, plyndrede og myrdede, mens nogle (og heldigvis ikke så få) prøvede at bevare roen og at opføre sig anstændigt og fremadrettet under de meget vanskelige vilkår.

Hvad kan forklaringen have været?

Egentlig var Hoxha-styret, lige som de senere pyramideforetagender, »dømt« til at falde sammen på ét eller andet tidspunkt, for det kunne ikke stå på egne ben selv om man drømte om det modsatte - afskåret som man var fra omverdenen og uden noget

udviklingspotentiale; Albanien og Hoxha-styret måtte have økonomisk hjælp udefra for at overleve, for landet og styret kunne slet ikke *matche* vilkårene i den omgivende verden; dén ledelse man havde - både på det politiske plan og på det praktisk-økonomiske - havde ikke et realistisk svar på landets problemer, og dét lider man under dén dag i dag; man kunne kun skifte den ene storebror ud med den anden (Jugoslavien, Sovjetunionen, Kina) og ellers håbe på en mirakuløs redning.

Det var således - netop når det drejer sig om Albanien - ikke spor mærkeligt at det endelige sammenbrud i begyndelsen af 1990'erne førte til mange omskiftelser og til rent kaos i 1997. Der er ganske vist dem der mener at Sali Berisha og hans folk havde et stort ansvar for kaos dén gang; det er næppe forkert, men de strukturelle årsager vejer langt tungere. Årsagen gemte sig i fortidens strukturer og kulturelle mønstre, og Sali Berisha, Fatos Nano og flere andre var på hver deres måde børn af Hoxha-styret.

Misforstå mig ret. En roman skal ikke være en analyse, der er bedre genrer til dén slags. Men det er ofte en god ting, hvis en virkelighedsroman hviler på en rimeligt realistisk virkelighedsforståelse, ikke mindst når romanen handler om Albanien, hvor virkelighedsforståelsen var så forskruet som den var.

Måske er bogen skrevet som tidsfordriv?

Der er som sagt ikke meget seriøs virkelighedsbeskrivelse i bogen, og man kan derfor formode at den oprindeligt er skrevet som tidsfordriv, så Kjell Høibraaten havde noget at læse op for sin kone i de mange mørke vinteraftener dernede i Albanien?

Bogen burde have været strammet gevaldigt op og rensset godt igennem; de mange litterære unoder fra 1800-tallet burde have været fjernet, for så kunne bogen måske have været vedkommende og overbevisende, måske endda gøre sig som filmforlæg? Som den er nu, kan den vanskelig anbefales hverken Albaniens-interessede eller andre læsere, selv om der er visse gode »elementer« i den, og det er trist.

BA

Kjell Høibratten: »*Brent*«

Roman

Artemis Forlag, Norge, 2004

409 s., incl. kort. Pris: Ukendt.

Høibraaten var i sine unge dage engageret på den yderste venstrefløj i Bergen. Senere tog han til Albanien hvor han etablerede rederiet »*La Vikinga*«, der gennem flere år drev færgesejls på Adriaterhavet med hydrofoil-både. Han er en omdiskuteret mand.

E-mails fra BA og Kjell Høibraaten

[04.04.2006]

Kære Anne-line Dahl [daglig leder af forlaget [Artemis](#)]

For nylig var der en dansk bekendt der gjorde mig opmærksom på Kjell Høibraaten's "Brent", og jeg lånte hans eksemplar og gik nysgerrigt i gang med at læse bogen.

I dag har jeg lagt en kommentar ud på internettet, se: <http://bjoerna.dk/albansk-historie/Brent.htm>

Kommentaren vil indgå i næste nr. af "Sidste Nyt fra Albanien, Kosóva og Makedonien" (# 298) der udkommer fredag morgen. Jeg sender et link til dig, når det er sket.

Som du vil se, er jeg temmelig kritisk over for bogen. Der er gode ting i den, men generelt synes jeg den mangler temmelig meget gennemarbejdning, og det er ærgerligt, for der er meget spændende man kan skrive om albanerne - både dem i Albanien og dem i Kosóva.

Jeg antyder det i kommentaren, men siger det gerne tydeligere her. Der er alt for meget name-dropping.

Hvis forlaget eller forfatteren har bemærkninger til min kommentar, trykker jeg dem gerne.

De bedste hilsener, Bjørn Andersen

[05.04.2006]

Hei Bjørn

Jeg har med stor interesse og takknemlighet lest din anmeldelse av min bok Brent. Jeg vil gjerne delta i en debatt på dine nettsider om romanen. Det virker som du inviterer til det.

Jeg er meget glad for din omfattende og dels detaljerte kritikk.

Din psykologiske og dels sosiologiske kritikk er ikke uinteressant, selv om jeg ikke tror at mange "vestlige" evner å forstå dybden i den skade Hoxha regimet hadde på folks psykiske live. Derfor var albanerne både under Hoxha-regimet og straks etter langt mer preget av 1800 tallets forhold mellom tanker og følelser enn det vi "sofistikerte" skandinaver er.

En misforståelse om virkeligheten passerer også i din kommentar. Du finner det urealistisk at albanere hadde arv. Jeg har møtt mange albanere som etter kommunismen har kjempet, delvis med hell, for å få tilbake tildels store utenlandsformuer. Albanias økonomiske elite var før krigen et relativt internasjonalt folk, som av gode grunner ikke våget å investere sine midler hjemme.

Dette som en første kommentar og takk for din anmeldelse. Jeg har lagt listen høyt og krevende og fortjener å bli kritisert hardt for mine svakheter. Jeg tar gjerne lærdom og riktig kritikk, men våger den påstand at Brent handler om mennesker i en kultur og i en tid

som de færreste skandinaver kan leve seg inn i.

Mange takknemlige hilsener fra

Kjell Høibraaten

[06.04.2006]

Hei Bjørn

Takk igjen for din grundige kritikk. Som du vil forstå av mitt vedlagte svar så utfordrer jeg noen av dine konklusjoner og ber deg tenke gjennom noen av de kommentarene jeg har.

Jeg forstår at du selv er meget engasjert i albansk historie. Det gleder meg. Det er dessverre ennå en sjelden foretelse i Norden.

Jeg har bodd i Albania nå i over 13 år. Albanere spør om jeg kan like deres land. Mitt standardsvar er nei, nei, det er derfor jeg bor her for å prøve.

La Vikinga Lines ble avsluttet i årskiftet 2000/2001. Det er jeg i ettertid glad for.

Jeg håper min kommentar kan bidra til en fin debatt og ser frem til å høre mer fra deg. Kommer du til Tirana må vi selvsagt møtes.

Dersom Anne-line Dahl i Artemis kan bistå, så kunne det også være interessant at selv den norske utgaven kan selges i Danmark f.eks i en bokhandel

Masse hilsener

Kjell Høibraaten

Kritikk som rammer og kritikk som bommer?

Jeg går rett på dine kommentarer, og tar dem fortløpende i den rekkefølge de står oppført med i kritikken : Dine vurderinger om bokens kunstneriske kvalitet kan jeg naturligvis ikke kommentere.

Jeg undrer meg dog over din kritikk av name-dropping. Denne boken er en fiksjon, men den foregår i et historisk rom, der folk som Enver Hoxha, Sali Berisha, Adem Jashari er historiske personer slik Tirana og Prishtina er byer.

Adem Jashari er som andre historiske personer en del av den historiske scenen, og er ikke et uttrykk for name-dropping.

Overskriften et par klipp af handlingen er ok for meg, men jeg kan ikke forstå hvorfor du kritiserer en situasjon der virkeligheten tvinger Armando til ikke å avsløre

narkotikasmuglingen som foregår under dekke av selskapet han har sammen med Luca. Armando smugler ikke. Men virkeligheten i Italia og i Albania er at det er dødsstraff for å utfordre italiensk mafia. Jeg sier ikke dette for å gjøre albanere enkle og snille og italienerne enkle og slemme. Samarbeidet mellom Milosevic, italiensk mafia og spesifikke politiske ledere i Italia er godt dokumentert. Det er også vel kjent på Balkan at det serbiske hemmelige politiet deltok i dette arbeidet. Under Hoxha-regimet samarbeidet Enver Hoxha med Sacra Corona Unita innen smugling til Italia. Samme type samarbeid har vært enda sterkere fra Montenegros side gjennom mange tiår. Intet av dette er lett å forstå for skandinaver, men min bok er meget meget lite overdreven på dette feltet.

Bjørn kritiserer meg for å forenkle menneskenes psykiske liv og samtidig presentere tanker og følelser til for mange av mine personer.

Er den serbiske agenten som "skifter side" fordi han både sliter med sin rolle, og blir forelsket i en kvinne forenklet? Jeg forsøker å beskrive en sammensatt personlighet av brutalt og rått maktmenneske og varmt og sårbart sinn. Hans "gamle" liv som hemmelig agent er ikke akkurat tiltrekkende, mens den forelskede, nærmest usikre og klønete mannen vi møter på verdshuset kanskje har et litt bedre selvbilde?. Er rollefiguren lite troverdig? Slik avhopping er ikke umulig, ei heller usannsynlig. For oss som var med i UCK var dette absolutt ikke ukjent under krigen. Svært mange serbere følte seg svært ubekvemme i den ekstremistiske bevegelsen, det omfattet både folk i det militæret såvel som i politistyrker av ulike slag. Serbere er mennesker!! Jeg ønsket også å bryte stigmatiseringen av serbere.

Jeg tar selvkritikk for bruken av Kalashnikov symfonien 3 ganger, men vi som levde i Albania i 1997 og lever der enda, hadde ikke og har ikke 100 navn på dette.

Fortellerteknikk fra 1800-tallet? Det kan vel tenkes, men kulturen boken beskriver er nok nærmere Europa på 1800 tallet enn 2000 tallet i det tidsrom vi her beskriver. Jeg har utfra dette bevisst valgt en annen fortellerteknikk enn den som er rådende blant andre nordiske samtidsforfattere i dag. Jeg har ønsket å gi historien en litterær ramme hvor den passer naturlig inn. Jeg synes også det er et utfordrende og spennende grep, et grep mine lesere så langt kun har gitt positive tilbakemeldinger på. Om jeg har lykkes eller mislykkes, se det er en konklusjon andre må trekke.

Land og områder som Serbia, Kosova, Albania og Syd-Italia bærer alle fremdeles sterkt preg av undertrykkelse av grunnleggende menneskerettigheter.

Albania under Hoxha er Europas kanskje grovste eksempel på ekstrem terror mot talefrihet, tankefrihet og derfor retten til å drømme. Når drømmene dine føles som en trussel og fare har undertrykkelsen nådd et hoxhask nivå.

Det er konsekvensene av denne undertrykkelsen jeg forsøker å beskrive, og den 1800tallsaktige allvitende forteller, forsøker å gjøre en jobb i hjelpe den nordiske leser til å forstå tanker og følelser til ulike personer som ellers utfra denne lesers erfaringsbakgrunn kan være vanskelig å fatte.

Bare ved å fornekte virkeligheten kan Aleksandra og Armando unngå å forholde seg til den. Men prisen er internering. En tradisjonell radikal rettferdighetssøker som Aleksandras far overlever tvansarbeidet i fjellene ved å "sone" et politisk drap han føler ansvar for.

I kritikken sies det at personene er skurker eller helter, svarte eller hvite, men hverken Andon Xhani eller hans kone Eda er særlig enkle å lese i så måte. Ingen av dem er skurker, men de sliter med sin historie. Samtidig beskrives en virkelighet som har tvunget

dem til de handlinger som sliter på deres samvittighet, og jeg forsøker å gi leseren anledning til å se mennesket bak handlingene. Eda's virkelighetsforstyrrelse er ikke paranoia, men fortregning, og hennes historie, følelser og selvbekreidelser er langt fra momenter i en enkel kvinnes liv. Albania under kommunismen var et kjedelig samfunn. Edas tapte drøm om Napoli og hennes smertelige tap under krigen slipper henne ikke. Hun har ingen mulighet til å dele sine følelser med andre og blir derfor følelsesmessig isolert. At hun blir usympatisk i boken er vanskelig for meg å forstå. I det siste kapitlet der hun opptrer får hun dessuten mer kontakt med sin egen virkelighet, også ønsket om å gjenforenes med sin datter.

De svært dramatiske begivenhetene i Albania, etterkrigstidens drama, kommunismens dramaer, undertrykkelse og kjedsomhet skaper individer som må holde fast ved noe for å overleve. Andon holder fast i politiske fraser, Eda i sin tapte drøm, Aleksandra i sin smerte og Armando i sin selvbekreidelse. Kommunismen er ikke et system som inviterer menneskene til kreativitet. De meget, meget smale rammer for kreativitet som ble albanerne til del under kommunismen, satte grenser for hvor komplekse folk kunne bli i sine tanker og følelser.

I 1993 møtte jeg en kvinne som hadde sittet i internering i 16 år. Hun hadde høy utdannelse. Jeg diskuterte hennes planer og stilte til slutt følgende spørsmål i frustrasjon: "Har du da ingen drømmer?" Svaret var fulgt av nesten døde øyne: "Nei, jeg har ingen drømmer igjen!!" Svaret og uttrykket i øynene sitter fast i min hukommelse som en indre video. "Skatteøen". Aleksandra var enearving etter Armando. For uten de 100 millioner dollar som han stjal fra italiensk mafia var arven etter Armando ikke spesiell. Mange albanere hadde utenlandsformue, og hundretusener hadde hus. Armando kom fra en rik familie.

Kjærlighet lider sterkt under kommunismens undertrykkelse. I Albania kunne de knapt stole på sin egen ektefelle. Eda anga ikke sin mann fordi hun mistenkte han for være politisk avviker, men fordi hun fryktet at han ville bli arrestert for sin naivitet. Hun anga han for å prøve å redde sitt eget skinn. Så enkel er ikke Eda, og har jeg ikke klart å formidle det så er det en viktig kritikk.

Skandinaver har en tendens til å ha et forenklet bilde av albanere, enten er de skurker eller så er de fattige mennesker som vi må ha omsorg for. Men albanerne er langt mer lik oss enn vi tror, forskjellen ligger i Albanernes dramatiske historie.

Siden kjærligheten har vanskelige kår tar den uventede veier. Jeg har forsøkt å beskrive ett meget vanskelig kjærlighetsforhold; Armandos komplekse kjærlighet til Aleksandra. Søster Maria derimot har ikke et seksuelt forhold til den unge gutten Gjoni, kun et sterkt ønske om å være en mor for han.

Merkelige historier og sammentreff kan virke konstruerte. Dramaer kan virke overdrevne. Men Albania er lite og sammenpresset, 1997 var et endeløst kaos og mine skildringer er mindre dramatiske enn virkeligheten. Jeg lever og levde her også i 1997 og har sett mer enn jeg kan formidle.

Min roman er ingen forklaring på hvorfor kommunismen brøt sammen. Jeg forsøker å fokusere på menneskers liv, tanker, følelser og dramaer. Har jeg feilet så beklager jeg det, men jeg har forsøkt å formidle noe ingen andre har forsøkt i Albania, ingen albaner, ingen utlending.

Tross din kritikk oppfordrer jeg dine lesere til å lese boken og delta i debatten om den. Jeg har fått kritikk som lovpriser romanen som en bok om Europa i Latin-Amerikansk

fortellertradisjon, jeg har også fått kritikk som slakter den som dilettantisk. Boken er i disse dager under oversettelse til albansk. Når boken utkommer i Albania vil vi få kritikere som kan si om jeg har maktet å trenge inn i den albanske psykologien.

Helt til slutt vil jeg takke deg Bjørn for en meget seriøs tilnærming til boken. Jeg håper mange danske lesere vil lese den og delta i denne debatten. Artemis forlag kan sikkert bidra til at boken blir tilgjengelig i Danmark.

Kjell Høibraaten

Information om »Sidste Nyt«

»Sidste Nyt om Albanien, Kosóva og Makedonien« hører til et web-site om de Balkan-lande hvor der lever mange Albanere:
<http://bjoerna.dk/albanerne.htm>.

Her kan du også finde »gamle nyheder«, anmeldelser, links og en [Balkan Brevkasse](#).

»Sidste Nyt« sættes på nettet senest hver fredag morgen, hvor der sendes besked til dem der ønsker det.
Bestilling / afbestilling sker ved at sende en e-mail med teksten »Nyheder udbedes« / »Nyheder afmeldes«.

Nyheder, materiale, kommentarer og spørgsmål modtages *meget* gerne, både om småting og større ting. Send en e-mail.

Tilsvarende hvis du opdager en fejl. Fejl vil blive rettet hurtigst muligt.

»Sidste Nyt« og <http://bjoerna.dk/albanerne.htm> drives *non-profit* og uden finansiering »udefra«.

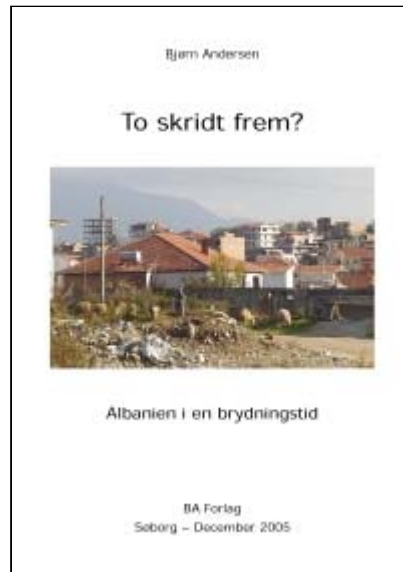
Hvis du vil være med til at finansiere udgivelsen kan du lettest gøre det ved at købe én eller flere af mine bøger.

Send gerne en mail hvis der er - små eller store - tekniske problemer.

[Bemærkninger om EDB-sikkerhed](#).

Du må citere hvis du angiver hovedsidens adresse: bjoerna.dk

Siderne om Albanerne finder du på: bjoerna.dk/albanerne.htm

»To skridt frem? Albanien i en brydningstid«

Baggrundsmateriale kan findes via:
<http://bjoerna.net/to-skridt-frem/#Linksamling>

»Albansk Almanak 2004«

Almanak'en for 2004 er udkommet i december 2005. Her finder du nyhedsbrevene fra 2004 og nogle kommentarer.

Bogen udgives i et sæt bestående af et hæfte (de første 77 sider) og en CD (alle 1264 sider). På CD'en også supplerende materiale - ikke mindst »1912 - Med den serbiske Armé i Makedonien« - Fritz Magnussen's beretninger v/ Palle Rossen.

Se indholdsoversigt på: <http://bjoerna.dk/albansk-historie/almanak-2004.htm>.

Se pris på: [Bestillingsliste](#).

Udgaven for 2005 ventes at udkomme i april 2006.

»Albanske Studier« bd. 1-2

Kommentarer til Bjøl, Huntington, Machiavelli, Sørlander, DUPI (Humanitær Intervention), Clausewitz, Mao Zedong, Lars R. Møller, Malcolm og flere andre.

Englændere på rejse i Albanien: Edward Lear, Edith Durham og Robert Carver.

Bøger om slægtsfejder og blodhævn. Diskussion af Anne Knudsen's disputats om blodhævn på Korsika og af Ismail Kadare's roman »Ufuldendt april«.

Baggrundsmateriale om den Sønderjyske general Christian von Holstein, der deltog i Habsburgernes felttog ind i Kosóva i 1689-90.

Sidst i bogen et forsøg på en sammenfatning i form af nogle 'grundlæggende synspunkter'.

Desuden en kommentar til Hans Hækkerup's »På skansen«. På CD'en supplerende materiale om traditionelle Albanske klædedragter og om Holstein. Hans bog om Kosovo er omtalt i »Albansk Almanak 2004«.

Du kan downloade indholdsfortegnelsen og kommentaren til »På skansen« fra: <http://bjoerna.dk/albansk-historie/studier-2002.htm>

Bogen findes i trykt form og på CD (som pdf-fil). Papirudgave 368 A4-sider i 2 bind. Bogen sælges som papirudgave m/ CD og som CD alene. Se pris på: [Bestillingsliste](#).

Til dig der kigger på et ældre nummer af »Sidste Nyt«.

Seneste udgave af denne »annonce« kan ses på:

[»Sidste Nyt«](#) (klik)